

УДК 340.138.4:331.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.54>

ВETERАНСЬКЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ПРАВА ТА ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ

Кметик Х.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
факультету права та міжнародних відносин
Державного університету «Київський авіаційний інститут»
ORCID: 0000-0003-3707-7733*

Дибань М.П.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
факультету права та міжнародних відносин
Державного університету «Київський авіаційний інститут»
ORCID: 0000-0003-2449-0166*

Кметик Х.В., Дибань М.П. Ветеранське підприємництво як інститут приватного права та інструмент економічної реінтеграції.

У статті комплексно проаналізовано ветеранське підприємництво як самостійний правовий інститут приватного права та важливий механізм економічної реінтеграції ветеранів в Україні. Досліджено правовий статус суб'єктів ветеранського підприємництва, їхні права та обов'язки, умови набуття та припинення цього статусу, а також механізми державної підтримки, включно з участю у державних і муніципальних програмах, отриманням субсидій та грантів, доступом до пільгового кредитування та спеціалізованих процедур публічних закупівель. Розглянуто нормативно-правове регулювання в Україні, зокрема Закон України «Про ветеранське підприємництво» № 4563-IX, який вперше офіційно закріпив критерії визначення суб'єкта ветеранського підприємництва та ввів спеціальний правовий режим підтримки, поєднуючи приватно-правові та соціальні аспекти. Проаналізовано відмінності ветеранського підприємництва від соціального підприємництва з точки зору правової природи, мети діяльності, суб'єктного складу та механізмів державної підтримки. Висвітлено національні та міжнародні моделі, зокрема досвід Великої Британії та Ізраїлю, які демонструють комплексні підходи до підтримки ветеранів через поєднання державних, приватних і громадських ресурсів, включно з фінансовими, освітніми, менторськими та інноваційними інструментами. Окремо розглянуто роль волонтерських та громадських ініціатив, що сприяють створенню сталих умов для розвитку ветеранського підприємництва. Підкреслено міждисциплінарний характер дослідження та його значення для формування державної політики, соціальної інтеграції ветеранів і економічного розвитку. Сформульовано висновки про перспективність ветеранського підприємництва для забезпечення економічної самореалізації ветеранів, їх соціальної інтеграції та активізації приватно-правових економічних відносин. Визначено, що подальший розвиток цього інституту потребує вдосконалення законодавчої бази, розширення інституційної підтримки, адаптації міжнародного досвіду та активної координації між державою, громадськими організаціями і приватним сектором.

Ключові слова: ветеран; ветеранське підприємництво; волонтерська діяльність; міжнародний досвід; правове регулювання; правовий статус ветеранів; професійна діяльність; соціальна підтримка; соціальна політика; соціальне підприємництво; соціальний захист; соціально-вразливі групи населення.

Kmetyk Kh.V., Dyban M.P. Veteran entrepreneurship as a private law institution and a tool for economic reintegration.

The article provides a comprehensive analysis of veteran entrepreneurship as an independent legal institute of private law and an important mechanism for the economic reintegration of veterans in Ukraine. It researches the legal status of subjects of veteran entrepreneurship, their rights and obligations, the conditions for obtaining and terminating this status, as well as state support mechanisms, including participation in national and municipal programs, receiving subsidies and grants, access to preferential lending, and specialized public procurement procedures. The legal regulation in Ukraine is analysed,

in particular the Law of Ukraine "On Veteran Entrepreneurship" N 4563-IX, which for the first time officially consolidated the criteria for defining the subjects of veteran entrepreneurship and introduced a special legal support regime, combining the private-law and social aspects. The differences between veteran entrepreneurship and social entrepreneurship are examined in terms of legal nature, purpose of activity, composition of subjects, and mechanisms of state support. National and international models are highlighted, including the experience of the United Kingdom and Israel, which demonstrate comprehensive approaches to supporting veterans through the combination of state, private, and civil resources, including financial, educational, mentoring, and innovative tools. The role of volunteer and civic initiatives, which contribute to creating sustainable conditions for the development of veteran entrepreneurship, is separately researched. The interdisciplinary nature of the study and its significance for shaping public policy, social integration of veterans, and economic development are emphasized. Conclusions are drawn regarding the prospects of veteran entrepreneurship for ensuring the economic self-realization of veterans, their social integration, and the activation of private-law economic relations. It is determined that further development of this institution requires the improvement of the legislative framework, expansion of institutional support, adaptation of international experience, and active coordination among the state, public organizations, and the private sector.

Key words: veteran; veteran entrepreneurship; volunteer activity; international experience; legal regulation; legal status of veterans; professional activity; social support; social policy; social entrepreneurship; social protection; socially vulnerable groups of the population.

Постановка проблеми. Унаслідок збройної агресії російської федерації питання економічної реінтеграції ветеранів набуло особливої соціально-економічної та правової значущості для України. За офіційними даними, озвученими Міністром у справах ветеранів України Наталією Калмиковою, станом на 2 грудня 2025 року в Україні налічувалося близько 1,5 мільйона ветеранів і ветеранок [1]. Через тривалість війни та масштаби мобілізацій чисельність ветеранів має стійку тенденцію до зростання. За експертними оцінками, після завершення війни загальна кількість ветеранів разом із членами їхніх сімей може сягнути 5–6 мільйонів осіб [2].

За даними Українського ветеранського фонду майже 77% демобілізованих військових розглядають підприємництво як бажаний шлях самореалізації або вже мають власну справу, вони вважають підприємництво прийнятним способом забезпечення власної економічної незалежності [3]. Водночас, майже 40% захисників прогнозують можливі труднощі з працевлаштуванням у цивільному секторі, зумовлені недостатньою адаптованістю професійних навичок до умов мирного часу, наслідками психологічних травм та загальною економічною нестабільністю. За таких обставин ветеранське підприємництво постає як перспективний механізм одночасного розв'язання двох взаємопов'язаних завдань – забезпечення самозайнятості ветеранів і реагування на актуальні потреби суспільства [4].

Метою дослідження є комплексне дослідження ветеранського підприємництва в Україні, поєднуючи правові, соціальні та економічні аспекти, а також враховуючи міжнародний досвід для формування ефективних моделей підтримки ветеранів.

Стан опрацювання проблематики. Станом на сьогодні проблематика ветеранського підприємництва в Україні досліджена лише частково. Більшість наукових робіт присвячена економічним аспектам, зокрема аналізу механізмів фінансової підтримки ветеранів, оцінці ефективності грантових програм, моделюванню бізнес-стратегій та інноваційних стартапів. Натомість правові та соціальні аспекти ветеранського підприємництва залишаються менш розвиненими у науковій літературі. Серед науковців, які досліджували дане питання, можна виокремити таких науковців, як: І. Селіванова, Я. Петруненко, Д. Злобін, Р. Осадчук, А. Колісник, Л. Гурак. Однак поки що відсутні системні дослідження правових, соціальних та інституційних аспектів ветеранського підприємництва в Україні, що робить актуальним подальше дослідження теми з точки зору права, соціальної політики та державної підтримки.

Виклад основного матеріалу. Першим комплексним актом українського законодавства, що закріпив правовий статус ветеранів війни та систему державних гарантій для їх соціального захисту в нормативно-правовому полі незалежної України, став Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII від 22 жовтня 1993 року (набрав чинності 1 січня 1994 року) [5]. Даний Закон має для нашої країни важливе соціально-правове значення, оскільки він забезпечує правову основу для реалізації державних соціальних гарантій ветеранів, сприяє їх соціальній інтеграції у мирне життя, а також формує державну політику соціального захисту ветеранів як окремої категорії населення. Незважаючи на те, що Закон було розроблено з урахуванням конституційних принципів соціального захисту та соціальної справедливості і він зазнає постійних змін відповідно до трансформацій соціально-політичного середовища, розширю-

ючи обсяг прав ветеранів та удосконалюючи систему соціальної підтримки, його концептуальний фокус залишається переважно зорієнтованим на механізми пільг і соціальних виплат. Однак такі інструменти не забезпечують повноцінної реалізації економічних прав ветеранів і не створюють належних умов для їх інтеграції у сферу приватно-правових економічних відносин. У цьому контексті сучасна ветеранська політика дедалі більше орієнтується на активні механізми, зокрема, професійну підготовку, сприяння зайнятості та розвиток ветеранського підприємництва як форми реалізації свободи підприємницької діяльності й економічної самореалізації ветеранів [4].

В Україні поняття «ветеранське підприємництво» вперше було офіційно введено до національного правового поля 31 липня 2025 року – саме тоді Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ветеранське підприємництво» № 4563-IX (далі – Закон) та затвердила визначення цього терміну на законодавчому рівні, надаючи ветеранським підприємствам особливого статусу з метою забезпечення економічної незалежності ветеранів війни шляхом створення можливостей для самореалізації, забезпечення економічних потреб та залучення ветеранської спільноти до сталого економічного розвитку держави. Закон набере чинності лише 26 лютого 2026 року – цей перехідний період необхідний для того, щоб держава встигла підготувати і прийняти усі необхідні підзаконні нормативні акти.

Згідно статті 1 Закону, ветеранське підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність або незалежна професійна діяльність, що здійснюється суб'єктами ветеранського підприємництва, які відповідають критеріям, визначеним статтею 2 Закону, з метою досягнення економічних і соціальних результатів, у тому числі одержання прибутку [6].

Ключовим нововведенням, передбаченим Законом, є запровадження спеціального правового статусу суб'єкта ветеранського підприємництва. Надання такого статусу має суттєве юридичне значення, оскільки дозволяє ідентифікувати ветеранів як окрему категорію суб'єктів господарювання та створює нормативні передумови для застосування до них спеціальних механізмів державної підтримки, не порушуючи загальних засад приватно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Так, стаття 2 Закону визначає, що суб'єктами ветеранського підприємництва можуть бути:

1) ветеран війни – особа, визначена пунктами 19–25 частини першої статті 6 та пунктами 11–16 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», – яка у встановленому законом порядку зареєстрована як фізична особа-підприємець;

2) ветеран війни, який здійснює незалежну професійну діяльність, зокрема, провадить наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку діяльність, а також діяльність лікаря, приватного нотаріуса, приватного виконавця, адвоката, арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), аудитора, бухгалтера, оцінювача, інженера чи архітектора, або займається релігійною, науковою, освітньою або іншою подібною діяльністю, якщо не перебуває у трудових відносинах, не зареєстрована як фізична особа-підприємець, використовує найману працю не більше чотирьох осіб і перебуває на податковому обліку як самозайнята особа;

3) юридична особа приватного права незалежно від її організаційно-правової форми, зареєстрована на території України відповідно до вимог законодавства, у якій ветеран війни самостійно та/або спільно з іншими ветеранами війни є кінцевим бенефіціарним власником (вигодоодержувачем). Така юридична особа визнається суб'єктом ветеранського підприємництва за умови відповідності хоча б одному з таких критеріїв: ветеран війни особисто та/або разом з іншими ветеранами війни володіє корпоративними правами у розмірі 100% сформованого статутного капіталу юридичної особи; або всі члени (учасники) такої юридичної особи є ветеранами війни. До таких суб'єктів можуть належати, зокрема, товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерні товариства, а також громадські організації, які відповідно до закону мають право створювати підприємства чи здійснювати іншу оплачувану діяльність.

Водночас, суб'єктом ветеранського підприємництва не може бути юридична чи фізична особа, якщо: порушено вимоги щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників або структуру власності; серед засновників, учасників, кінцевих бенефіціарних власників або осіб, що здійснюють вирішальний вплив на діяльність, є держава, юридичні або фізичні особи, пов'язані з державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором, або з державами, включеними Міжнародною групою з протидії відмиванню брудних грошей (FATF, Financial Action Task Force on Money Laundering) до переліку таких, що не співпрацюють у сфері протидії відмиванню доходів; юридична особа зареєстрована на території або відповідно до законодавства іноземної держави; до юридичної особи застосовано санкції відповідно до законодавства України або міжнародні санкції, або вона є пов'язаною з такою особою; юридична особа перебуває у процесі припинення, крім перетворення; фізична особа-підприємець або особа, що здійснює незалежну професійну діяль-

ність, не є громадянином України (крім випадків, передбачених законом) або позбавлена статусу ветерана війни.

Важливим є те, що статус суб'єкта ветеранського підприємництва не є автоматичним і набувається лише на підставі встановленого порядку. Він надається строком на п'ять років з дня набуття такого статусу. Іноземці або особи без громадянства, які брали безпосередню участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань, зокрема, в антитерористичній операції та заходах із забезпечення національної безпеки й оборони, також можуть набувати цього статусу за умови наявності у них відповідного статусу учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни та законних підстав для постійного перебування на території України впродовж останніх п'яти років.

Особа набуває статусу суб'єкта ветеранського підприємництва з дня внесення Міністерством у справах ветеранів відомостей про її облік до Єдиного державного реєстру ветеранів війни (ЄДРВВ). При цьому формується відповідний витяг, який надається разом з унікальним електронним ідентифікатором. Кабінет Міністрів України в подальшому визначатиме порядок набуття, позбавлення та припинення цього статусу, строки та процедуру розгляду відповідних заяв, а також ведення обліку таких осіб.

Слід підкреслити, що право на набуття статусу суб'єкта ветеранського підприємництва поширюється на фізичних та юридичних осіб незалежно від моменту їх створення, заснування чи державної реєстрації – як до, так і після набрання чинності Закону України «Про ветеранське підприємство», за умови дотримання критеріїв, установлених ст. 2 Закону. Водночас, Міністерство у справах ветеранів наділене повноваженнями не лише щодо надання, а також щодо позбавлення чи припинення такого статусу.

Законодавець вибудовує вичерпний і формалізований перелік підстав припинення або позбавлення статусу суб'єкта ветеранського підприємництва, що спрямований на забезпечення правової визначеності, запобігання зловживанням та збереження цільового характеру державної підтримки ветеранського підприємництва. До таких підстав, зокрема, належать:

1) подання самим суб'єктом ветеранського підприємництва заяви про добровільне припинення відповідного статусу;

2) встановлення уповноваженим органом факту невідповідності суб'єкта критеріям, визначеним ст. 2 Закону, на підставі інформації, отриманої від державних органів, органів місцевого самоврядування, державних реєстрів, баз даних та інформаційних систем, за умови, що така невідповідність не була усунута протягом семи робочих днів з моменту направлення суб'єкту відповідного повідомлення. Наприклад, це може бути ситуація, коли товариство з обмеженою відповідальністю після набуття статусу суб'єкта ветеранського підприємництва втрачає відповідність встановленим законом вимогам, зокрема, у зв'язку з тим, що один із її учасників не має статусу ветерана війни. У даному випадку Закон надає суб'єкту семиденний строк для усунення порушення, що може бути реалізовано, наприклад, шляхом відчуження частки такого учасника та входження до складу учасників особи, яка має статус ветерана. Лише у разі невжиття відповідних заходів у встановлений строк можливе позбавлення або припинення статусу суб'єкта ветеранського підприємництва.

3) набрання законної сили рішенням суду, яким встановлено факт невідповідності такого суб'єкта критеріям, визначеним ст. 2 Закону (наприклад, у разі встановлення судом наявності у особи громадянства держави-агресора);

4) виявлення уповноваженим органом факту подання заяви про набуття статусу суб'єкта ветеранського підприємництва та/або документів, що її супроводжують, які містять недостовірні відомості (наприклад, приховування факту подвійного громадянства);

5) набрання законної сили судовим рішенням, яким встановлено факт подання суб'єктом ветеранського підприємництва заяви та/або доданих до неї документів з недостовірною інформацією;

6) вчинення суб'єктом ветеранського підприємництва двох порушень умов та/або вимог щодо надання чи використання державної підтримки, отриманої відповідно до Закону або в межах державних цільових чи інших програм, затверджених на його виконання;

7) надходження до уповноваженого органу повідомлення від самого суб'єкта ветеранського підприємництва про його невідповідність критеріям, визначеним ст. 2 Закону;

8) закінчення строку, на який відповідно до ст. 2 Закону надається статус суб'єкта ветеранського підприємництва;

9) смерть ветерана війни – у випадках, коли статус суб'єкта ветеранського підприємництва був наданий фізичній особі-підприємцю або особі, яка провадила незалежну професійну діяльність.

У разі позбавлення уповноваженим органом статусу суб'єкта ветеранського підприємництва з підстав невідповідності встановленим критеріям або у зв'язку з допущенням порушень, відповідна

особа набуває право повторно звернутися із заявою про набуття (поновлення) такого статусу не раніше ніж після спливу одного календарного року з дня ухвалення рішення про його позбавлення.

Стаття 7 Закону встановлює правові наслідки позбавлення або припинення статусу суб'єкта ветеранського підприємництва, які полягають у втраті таким суб'єктом права на отримання державної підтримки, пільг та інших форм сприяння, передбачених цим Законом і відповідними державними програмами. Водночас, позбавлення або припинення статусу не тягне автоматичного припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності як такої, а лише означає виключення суб'єкта з кола спеціальних учасників правовідносин у сфері ветеранського підприємництва та припинення застосування до нього спеціального правового режиму підтримки [6].

Закон запроваджує спеціальний правовий режим економічної підтримки ветеранського підприємництва, який передбачає застосування до суб'єктів ветеранського підприємництва комплексу преференційних заходів. До них, зокрема, належать участь у державних і муніципальних програмах підтримки, отримання субсидій та грантів, доступ до пільгових умов кредитування, а також участь у спеціалізованих процедурах публічних закупівель. Крім того, органи місцевого самоврядування наділені повноваженнями впроваджувати зазначений режим на рівні відповідних територіальних громад шляхом прийняття рішень, адаптованих до особливостей соціально-економічного розвитку та потреб місцевих громад.

Розглядаючи дане питання, на нашу думку, варто зауважити, що нині у публікаціях, особливо аналітичних та економічних, нерідко ототожнюються поняття соціального та ветеранського підприємництва. Однак з точки зору права таке ототожнення є некоректним, оскільки ці явища є суміжними, проте різними за правовою природою інститутами. Перше визначається соціальною спрямованістю підприємницької діяльності, тоді як друге визначається особливим правовим статусом суб'єкта такої діяльності та може мати ознаки соціального підприємництва. Крім того, на відміну від соціального підприємництва, яке в Україні залишається доктринальною та програмною категорією, ветеранське підприємництво отримало нормативне закріплення на рівні закону, що зумовлює різний підхід до їх правового регулювання та державної підтримки.

Науковці з Національного інституту стратегічних досліджень визначають соціальне підприємництво як бізнес, спрямований насамперед на соціальні цілі, прибутки якого використовуються переважно на саморозвиток, громадські справи чи розв'язання соціальних проблем [4].

Паралельно в Україні динамічно розвивається волонтерська діяльність, яка відіграє ключову роль у підтримці соціально-вразливих груп населення, а також у розв'язанні актуальних проблем місцевих громад. Проте волонтерська діяльність, на відміну від підприємницької діяльності, не орієнтоване на отримання прибутку та не створює сталих фінансових ресурсів, які могли б бути реінвестовані у подальше вирішення соціальних проблем [3].

Зобразимо наочно основні критерії відмінності даних понять:

Критерій	Соціальне підприємництво	Ветеранське підприємництво
Правова природа	Переважно соціально-економічне явище, що частково врегульоване підзаконними актами та програмами	Спеціальний правовий режим підприємницької діяльності ветеранів, закріплений на законодавчому рівні
Мета діяльності	Розв'язання соціальних проблем, створення суспільної користі	Економічна самореалізація ветеранів та їх соціальна інтеграція
Суб'єкти	Будь-які фізичні або юридичні особи, що здійснюють соціально орієнтований бізнес	Ветерани війни, члени їх сімей (у визначених законом випадках)
Критерій «соціальності»	Визначається метою та спрямуванням діяльності	Визначається статусом особи-підприємця
Нормативне визначення	Єдине законодавче визначення відсутнє (де-факто, а не де-юре)	Офіційно закріплене у законодавстві України
Зв'язок із соціальним захистом	Опосередкований	Безпосередній і системний
Форма підтримки	Гранти, програми, донорська допомога	Державна підтримка як складова політики щодо ветеранів
Галузь права	Міжгалузевий феномен (економіка та соціальна політика)	Приватне право у поєднанні з правом соціального захисту

Таким чином, лише у 2025 році відбулася офіційна інституціоналізація ветеранського підприємництва в українському праві – крок, який вже давно був зроблений у праві багатьох інших країн світу. Наведемо, зокрема, приклад Великої Британії та Ізраїлю, в яких ветеранське підприємництво є ефективним інструментом економічної реінтеграції, що реалізується через різні правові та соціально-економічні підходи.

У Великій Британії підтримка ветеранів війни посідає системне місце в державній соціальній політиці та реалізується із залученням широкого кола публічних і приватних суб'єктів. Чисельність британських ветеранів є відносно незначною – близько 2 млн осіб, що становить орієнтовно 3% від загальної чисельності населення. Водночас, британська модель характеризується високим рівнем інституційної спроможності ветеранських громадських організацій, а також розвинутою практикою державно-приватного та громадсько-приватного партнерства у сфері соціального захисту ветеранів. Показовим прикладом такого підходу є діяльність X-Forces Enterprise (XFE) – соціального підприємства, створеного у правовій формі Community Interest Company (CIC), яке за підтримки держави здійснює комплексні заходи з розвитку ветеранського підприємництва. Зокрема, XFE забезпечує надання освітніх програм, менторського супроводу, а також сприяє доступу ветеранів і членів їхніх сімей до пільгових фінансових інструментів з метою започаткування та розвитку власної підприємницької діяльності. Функціонування цієї організації демонструє ефективну модель поєднання публічного фінансування з експертним потенціалом приватного сектору у підтримці стартапів, ініційованих ветеранами.

Подальшої інституціоналізації ветеранської політики у Великій Британії було досягнуто у 2023 році шляхом створення Офісу у справах ветеранів (Office for Veterans' Affairs), а також запровадження програми Op PROSPER, спрямованої на сприяння працевлаштуванню ветеранів, включно з підтримкою їх підприємницьких ініціатив.

Особливістю британської моделі є Арміїський ковенант (Armed Forces Covenant), який функціонує як форма суспільного договору між державою, органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадянським суспільством. У межах цього інституту суб'єкти приватного сектору та місцеві громади добровільно беруть на себе зобов'язання щодо підтримки ветеранів, що на практиці реалізується через надання преференцій при працевлаштуванні, участі у спеціальних програмах розвитку або доступу до додаткових соціальних сервісів.

Ізраїльська модель реінтеграції військовослужбовців формується з урахуванням специфіки загального військового обов'язку, внаслідок чого переважна більшість населення проходить службу в Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ). За таких умов статус ветерана має масовий характер, а державна політика у цій сфері зосереджується насамперед на медичній, соціальній та професійній реабілітації поранених військовослужбовців, а також на підтримці соціально-вразливих груп населення, зокрема, іммігрантів, відомих як «самотні солдати».

У площині підприємницької діяльності Ізраїль активно стимулює цей процес через систему фінансових та інституційних інструментів. Зокрема, кожен демобілізований військовослужбовець отримує так званий «пакет демобілізованого», що передбачає виплату цільової грошової суми, яку можна використати для здобуття освіти або започаткування власної справи. Окрім того, уряд фінансує спеціалізовані акселераційні програми для ветеранів. Так, у 2024 році, після чергової хвилі мобілізації, Управління інновацій Ізраїлю спільно з Міністерством оборони ініціювали програму обсягом 10 млн шекелів, спрямовану на розвиток технологічного підприємництва серед резервістів і звільнених зі служби військовослужбовців. У межах цієї програми передбачено проведення навчальних курсів і надання грантів на запуск стартапів у сфері високих технологій, що має сприяти ефективному використанню командного та інженерного досвіду ветеранів у цивільній економіці.

Поряд із державними інституціями важливу роль у підтримці ветеранського підприємництва в Ізраїлі відіграють громадські організації та благодійні фонди [4].

Для України британський досвід цікавий насамперед тим, що він є непересічним прикладом побудови сталих партнерств між державою, бізнесом і громадянським суспільством у підтримці ветеранського підприємництва. Ізраїльський досвід, у свою чергу, демонструє нам потенціал військових інновацій як джерела економічного розвитку та можливості залучення ветеранів з технічними навичками до створення продуктів у сферах дронів, кібербезпеки та інформаційних технологій.

Висновки:

1. Ветеранське підприємництво в Україні є новим, але надзвичайно перспективним механізмом економічної реінтеграції ветеранів, що поєднує правові, соціальні та економічні аспекти їх самореалізації.

2. Незважаючи на наявність загальної нормативно-правової бази щодо соціального захисту ветеранів, до 2025 року відсутнє було системне законодавче регулювання ветеранського підприємництва, що ускладнювало застосування спеціальних механізмів державної підтримки.

3. Закон України «Про ветеранське підприємництво» № 4563-IX від 31.07.2025 року вперше закріпив на законодавчому рівні правовий статус суб'єкта ветеранського підприємництва, встановив критерії його визначення та ввів спеціальний правовий режим підтримки ветеранів.

4. Порівняльний аналіз міжнародного досвіду показує ефективність комплексних моделей підтримки ветеранів у Великій Британії та Ізраїлі, що поєднують державну, приватну та громадську підтримку, а також стимулюють підприємницьку активність через фінансові та освітні інструменти.

5. Ветеранське підприємництво відрізняється від соціального підприємництва правовим статусом суб'єкта, спрямованістю на економічну самореалізацію та інтеграцію ветеранів у приватно-правові економічні відносини, водночас може мати соціальну спрямованість.

6. Подальший розвиток ветеранського підприємництва в Україні потребує вдосконалення інституційної підтримки, адаптації міжнародних практик, розширення фінансових та освітніх програм і посилення координації між державою, громадськими організаціями та приватним сектором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ветеранів в Україні стає більше: як зміниться їх кількість після завершення війни. РБК-Україна. 02.12.2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/veteraniv-ukrayini-stae-bilshe-k-zminitsya-1764664391.html> (дата звернення: 08.02.2026).
2. Кількість ветеранів зросте до 5-6 мільйонів осіб — Мінветеранів. Korrespondent.net. 27.05.2024. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4689822-kilkist-veteraniv-zroste-do-5-6-milioniv-osib-minveteraniv> (дата звернення: 08.02.2026).
3. Селіванова І.А. Легальне поняття ветеранського підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. Актуальні проблеми економіко-правового регулювання екологічних відносин в сучасних умовах: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу, м. Харків, 18 верес. 2025 р.; Інновації та сталий розвиток у економіко-правових дослідженнях та стратегія їх реалізації: зб. наук. пр. панельної дискусії, 2 верес. 2025 р. в рамках ІХ Харків. Міжнар. юрид. форуму / за ред. С.В. Глібка, В.Л. Бредіхіної; НДІ ПЗІР НАПрН України. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2025. С. 155–161.
4. Петруненко Я.В., Злобін Д.Л. Соціальне підприємництво як інструмент економічної реінтеграції ветеранів: український та міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. Серія ПРАВО. 2025. Випуск 88. Частина 4. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/32-3.pdf> (дата звернення: 08.02.2026).
5. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 08.02.2026).
6. Про ветеранське підприємництво: Закон України від 31.07.2025 р. № 4563-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4563-20#Text> (дата звернення: 08.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 08.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026